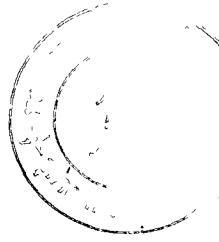

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

คุณภาพของการศึกษาย่อมวัดได้จากคุณภาพของห้องสมุด เพราะห้องสมุดคือหัวใจของการศึกษา ห้องสมุดที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพจะเป็นเครื่องช่วยส่งเสริมการศึกษามาก เป็นสถานที่ให้การศึกษาระดับสูงและเพิ่มพูนความรู้และการวิจัยของอาจารย์ ถ้าปราศจากห้องสมุดที่ดี การเรียนการสอนย่อมหย่อนคุณภาพ ในทางตรงข้ามถ้าสถาบันใดมีห้องสมุดที่ดี มีคุณภาพ ก็ย่อมทำให้คุณภาพของการศึกษาในสถาบันนั้นดีด้วย สิ่งสำคัญในการวัดคุณภาพของห้องสมุดก็คือ คุณภาพและสถานภาพของเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ถ้าขาดบุคลากรที่มีความสามารถ บริการของห้องสมุดก็ค่อมและต่ำกว่ามาตรฐานที่ควรจะเป็น ^๒ แนวโน้มของมหาวิทยาลัยสมัยใหม่จะยึดถือและให้ความสำคัญในค่านวิชาการ อาจารย์ที่ดี นักวิจัย หรือบรรณารักษ์ และนักวิชาการที่ดี ต่างก็มีบทบาทสำคัญในกระบวนการศึกษาของมหาวิทยาลัยอย่างเท่าเทียมกัน และอาจกล่าวได้ว่าบรรณารักษ์เป็นผู้อำนวยการประสานเบื้องตนในการสนองความต้องการทางการศึกษา การค้นคว้า และวิจัย ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายประการสำคัญของการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ในทุกประเทศที่เจริญแล้ว เช่นสหรัฐอเมริกา และประเทศที่กำลังพัฒนาเช่นประเทศอินเดีย ต่างมีความเห็นพ้องกันว่า ห้องสมุดของสถาบันการศึกษาเป็นหน่วยงานทางการสอน

นวนิตย์ อินทรามะ, "บทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัย," วารสารห้องสมุด, ๕ (กันยายน-ตุลาคม, ๒๕๑๓), ๓๕๘.

^๒"Status of California State College Librarian," American Libraries, 1 (January, 1970), 58.

อย่างหนึ่ง มีฐานะเช่นเดียวกับคณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย เพราะเป็นที่ยอมรับในความจริงที่ว่า การสอนนั้นอาจแบ่งได้เป็นการสอนเฉพาะราย เช่นการแนะนำนักศึกษาในห้องสมุด และการสอนเป็นกลุ่ม เช่นการสอนในห้องเรียน เป็นต้น และถือว่าบรรณารักษ์เป็นผู้มีหน้าที่ในการสอนเต็มวัน ฉะนั้นผู้ที่ เป็นบรรณารักษ์จึงได้รับการยกย่องให้มีฐานะเช่นเดียวกับอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัย หัวหน้าบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาเกือบทุกแห่งมีตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการ (Director) บางแห่งมีตำแหน่งเป็นคณบดี (Dean of Library Administration) ตัวผู้อำนวยการหรือคณบดีมีฐานะเป็นศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ หรือผู้ช่วยศาสตราจารย์ ส่วนหัวหน้าหน่วยงานต่าง ๆ ในห้องสมุดก็มีฐานะเป็นอาจารย์และบรรณารักษ์ ทั้งนี้สุดแล้วแต่คุณวุฒิและความเหมาะสม^๗

สำหรับในประเทศไทยนั้น ห้องสมุดมหาวิทยาลัยยังมีฐานะลึกลับกันอยู่ เป็นฝ่ายวิชาการบาง ฝ่ายธุรการบาง หรือเป็นหน่วยงานธุรการแต่ไปฝากไว้กับฝ่ายวิชาการบาง ขณะนี้มีห้องสมุดที่มีฐานะเป็นสำนักวิชาการ เทียบเท่าคณะอยู่ ๓ แห่งคือ สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรามคำแหง และสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ส่วนห้องสมุดมหาวิทยาลัย เชียงใหม่และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีฐานะเป็นกอง ขึ้นกับสำนักงานอธิการบดีและสำนักงานเลขาธิการ ตามลำดับ และกำลังจะได้รับการพิจารณาฐานะเป็นสำนัก นอกนั้นมีฐานะเป็นแผนกหรือเทียบเท่า ส่วนฐานะของบรรณารักษ์ที่เป็นอาจารย์ก็เป็นอาจารย์โดยอาศัยยืมอัตราอาจารย์จากหน่วยงานวิชาการนั้น ๆ หรือเป็นอาจารย์ของแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ ถ้าสถาบันแห่งนั้นมีภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มีสำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ แห่งเดียวเท่านั้นที่บรรณารักษ์มีฐานะเป็นอาจารย์ โดยมีอัตราตำแหน่งเป็นของตนเอง ได้มี

^๗ วนิตย์ อินทระมะ, "ห้องสมุดกับสถาบันการศึกษาชั้นสูง," วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ, ๓ (กุมภาพันธ์, ๒๕๑๒), หน้า ๒๓-๕.

การตกเตียงกันมากกว่า ควรจะให้บรรณารักษ์อยู่ในตำแหน่งใด แม้จะเป็นที่ยอมรับว่า บรรณารักษ์เป็นผู้ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสายงานวิชาการ แต่ก็ยังไม่เป็นที่ยุติว่าบรรณารักษ์ควรมีตำแหน่ง ชั้น และยศ อย่างไร และขอตกเตียงในเรื่องสถานภาพของบรรณารักษ์ก็ยังไม่เป็นที่ยุติ

การที่ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาเรื่อง "การศึกษาสถานภาพของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย" ก็เพื่อที่จะทราบถึงสถานะที่เป็นจริงในปัจจุบัน และความต้องการ ตลอดจนทัศนคติของบรรณารักษ์ต่อสถานภาพของตน เพื่อเป็นข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารระดับสูงในการปรับปรุงและส่งเสริมสถานภาพที่ควรจะเป็นของบรรณารักษ์ เพราะสถาบันใดที่บรรณารักษ์ได้รับการยกย่อง ย่อมทำให้สถาบันแห่งนั้นหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถสูงมาทำงานได้ง่าย และเมื่อมีบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมแล้ว ย่อมทำให้การดำเนินงานของสมุดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของการศึกษาในสถาบันนั้น ๆ

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาและวิจัย ตลอดจนรายงานต่าง ๆ เกี่ยวกับห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ได้มีผู้ศึกษาไว้อย่างเป็นบางเรื่อง เช่นระบบการบริหารห้องสมุดแบบรวมอำนาจหรือกระจายอำนาจ ปัญหาการบริหารงานห้องสมุดคณะของมหาวิทยาลัยเฉพาะแห่ง เป็นต้น แต่ในคานามุคกลางโดย เฉพาะ เกี่ยวกับสถานภาพของบรรณารักษ์นั้นยังมิได้มีการศึกษากันอย่างจริงจัง นอกจากมีแทรกอยู่ในการศึกษาเรื่องอื่น เช่นในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ประภาวดี พจนาทรงธรรม นิลกำแหง และ มาลีณี สุขปรีดี ได้สำรวจฐานะการทำงานของนิสิตเก่าแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๑๔-๒๕๑๓ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะทราบฐานะและสภาพการทำงานของนิสิตเก่า ความเปลี่ยนแปลงในคานการศึกษาต่อ การอบรม และฐานะภายหลังจากที่จบการศึกษา ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการทำงานห้องสมุด ตลอดจนความต้องการของนิสิต ในคานที่เกี่ยวกับห้องสมุดมหาวิทยาลัยนั้น ปรากฏว่ามีนักคิดและ

มหาวิทยาลัยทำงานอยู่ในห้องสมุดมหาวิทยาลัย ๙๔ คน และประสบปัญหาในเรื่องฐานะของ
 บรรณารักษ์ไม่เท่าเทียมกับอาจารย์ หรือตำแหน่งทางวิชาการ ข้อเสนอแนะของนิสิตเก่าคือ
 ตำแหน่งและฐานะของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยควรจะทำเท่าเทียมกับฝ่ายวิชาการคือ
 อาจารย์ที่ทำการสอน และควรยอมรับว่าเป็นตำแหน่งทางวิชาการมีสิทธิเท่าเทียมกัน เพื่อจะ
 เป็นการยกฐานะอาชีพของบรรณารักษ์ให้สูงขึ้น การมีการกำหนดชั่วโมงสอนให้แน่นอน หรือให้
 แยกงานสอนและงานห้องสมุดออกจากกัน เพื่อจะได้ให้ปริมาณและคุณภาพของห้องสมุดสูงขึ้น

นอกจากนี้ในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ นวนิตย์ อินทรามา ได้เสนอบทความเรื่อง "สภาพภาพ
 ของบรรณารักษ์" ขอคิดเห็นบางประการจากการประชุมสามัญประจำปี ๒๕๑๗ สมาคมห้องสมุด
 แห่งประเทศไทย" ซึ่งได้ประมวลความคิดเห็นของบรรณารักษ์ที่ร่วมประชุมกลุ่มบุคคลากร ใน
 ส่วนที่เกี่ยวกับฐานะของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยนั้น สมาชิกฝ่ายหนึ่งมีความเห็นว่า
 บรรณารักษ์ควรอยู่ในตำแหน่งบรรณารักษ์ และก้าวหน้าไปในตำแหน่งบรรณารักษ์โดยไม่ต้อง
 อาศัยตำแหน่งอาจารย์ อีกฝ่ายหนึ่งมีความเห็นว่าบรรณารักษ์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยควรมี
 ตำแหน่งเช่นเดียวกับอาจารย์ผู้สอน และถือการปฏิบัติงานในห้องสมุดเป็นชั่วโมงสอน ควบเหตุ
 ผลหลายประการ เป็นต้นว่างานบรรณารักษ์ก็เป็นงานใ้การศึกษาเช่นกัน เพราะการสอนมีได้
 จำกัคอยู่เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น และการให้บรรณารักษ์ที่มีคุณวุฒิเหมาะสมมีฐานะเท่าเทียม
 กับอาจารย์เป็นการยกฐานะอาชีพนี้ให้สูงขึ้น และยังเป็นการขจัดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในขณะนี้
 ได้อีกด้วย เช่นความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ผู้บริหารและบรรณารักษ์ ตลอดจนการได้รับการ

ประภาวดี พงษา, ทรงสรรพ นิลกำแหง และ มาลินี สุขปริณี, "การสำรวจ
 ฐานะการทำงานห้องสมุดของนิสิตเก่า แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ปีการศึกษา ๒๕๑๘-๒๕๑๙" (เอกสารบรรณารักษศาสตร์ เล่ม ๑๓ มกราคม ๒๕๑๙,
 แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๕) (อัครสำเนา)
 หน้า ๒๒, ๓๗).

ยอมรับนับถือจากนิสิต บัณฑิตระหว่างบรรณารักษ์วิชาชีพและบรรณารักษ์ที่เป็นอาจารย์ของภาค
 วิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนวิชานี้ และทั้งยังเป็นกำลังเสริมขวัญและกำลังใจ
 ใจของบรรณารักษ์ ทำให้เกิดความรับผิดชอบและมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันนั้น ๆ
 ผู้เขียนได้สนับสุนนให้บรรณารักษ์มีตำแหน่งเป็นอาจารย์ มีศักดิ์และสิทธิ์เท่าเทียมกัน โดยชี้ให้เห็น
 ตัวอย่างสถาบันการศึกษาชั้นสูงหลายแห่งในสหรัฐอเมริกาที่บรรณารักษ์ได้รับแต่งตั้งใน
 ตำแหน่งอาจารย์ทั้งหมดหรือเป็นส่วนใหญ่

การศึกษาเรื่องสถานภาพของบรรณารักษ์ของสมาคมมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกา ได้
 กระทำกันอย่างกว้างขวางและมีมานาน โดยบรรณารักษ์ผู้มีชื่อเสียงและผู้บริหารของสมาคมหลาย
 ท่าน นับตั้งแต่ปี ๑๙๑๑ เป็นต้นมา ผู้ที่ใดศึกษาเกี่ยวกับสถานภาพของบรรณารักษ์ของสมาคม
 สถาบันอุดมศึกษาเป็นคนแรกคือ ดร. คัมบลิว. อี. เฮนรี (W. E. Henry) ซึ่งได้สำรวจ
 ของสมาคม ๑๙ แห่ง ในสหรัฐอเมริกา ผลการสำรวจแสดงให้เห็นว่าในขณะนั้นบรรณารักษ์ได้มี
 สถานภาพเป็นอาจารย์ และเป็นตำแหน่งวิชาการแล้ว กล่าวคือหัวหน้าบรรณารักษ์จะมีตำแหน่ง
 ศาสตราจารย์ ของสมาคมใดที่มีรองหรือผู้ช่วยบรรณารักษ์ บุคคลเหล่านี้ก็จะมีตำแหน่งวิชาการ
 ส่วนตำแหน่งอาจารย์จะให้แก่บรรณารักษ์ที่อยู่ในตำแหน่งสูงเพียง ๑ หรือ ๒ ตำแหน่ง^๖

^๕ นวนิตย์ อินทรามะ, "สถานภาพของบรรณารักษ์ ขอคิดเห็นบางประการจากการ
 ประชุมสามัญประจำปี ๒๕๑๗ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย," ข่าวสารบรรณารักษศาสตร์,
 ๔ (มกราคม, ๒๕๑๘), ๘-๙.

^๖ W. E. Henry, "The academic standing of college library
 assistants and their relation to the Carnegie Foundation," Bulletin
 of the American Library Association, 5 (July, 1911), 261-2, cited
 by Virgil F. Massman, Faculty status for librarians (Metuchen,
 N. J.: Scarecrow, 1972), p. 16.

รายงานการสำรวจสถานภาพของบรรณารักษะที่นับว่าสมบูรณ์เป็นชิ้นแรก เป็นผลงานของ จอร์จ เอ. เวิร์คส์ (George A. Works) ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลจากสถาบัน ๑๘ แห่งในปี ๑๙๒๕ ได้ศึกษาละเอียดถึงประเภทของงานห้องสมุด องค์ประกอบที่สอดคล้องของบรรณารักษะ และสถานการณ์ในขณะนั้น ความสัมพันธ์ของกระบวนการในการเตรียมบรรณารักษะและอาจารย์ เปรียบเทียบอัตราเงินเดือน ตารางการทำงาน ตลอดจนจำนวนของอาจารย์และบรรณารักษะ ผลของการศึกษารูปไปว่า ๑) ยังไม่มีการจำแนกงานธุรการและงานวิชาชีพอย่างชัดเจน แต่มีงานของบุคลากรหลายตำแหน่งในห้องสมุดใหญ่ ๆ ที่ต้องการคุณสมบัติและประสบการณ์ที่เทียบได้กับคุณสมบัติของตำแหน่งอาจารย์ระดับต่าง ๆ ๒) ในจำนวนห้องสมุดที่ได้ทำการศึกษา ๑๘ แห่งนั้น ปรากฏว่าบรรณารักษะมีตำแหน่งแตกต่างกันอย่างกว้างขวาง นับตั้งแต่บรรณารักษะที่มีตำแหน่งอาจารย์ กระทั่งถึงบรรณารักษะที่มีตำแหน่งเสมียนพนักงาน ๓) ในบางแห่งเช่นที่มหาวิทยาลัยโคลัมเบียหรือมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด บรรณารักษะมีสถานภาพเท่ากับอาจารย์ แต่ไม่นับรวมอยู่ในคณะผู้สอน ๔) นอกจากหัวหน้าบรรณารักษะแล้ว ปรากฏว่าอัตราเงินเดือนของบรรณารักษะจะต่ำกว่าของอาจารย์ ๕) การเตรียมงานและการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทางด้านวิชาการ (Academic Preparation) ที่ให้แก่อาจารย์ไม่ว่าตำแหน่งใด จะดีกว่าที่บรรณารักษะได้รับ ๖) ไม่ได้มีการตระหนักถึงความเป็นจริงว่าในรอบปีหนึ่ง ๆ นั้น บรรณารักษะให้บริการนานกว่าอาจารย์ และในประการสุดท้ายเกี่ยวกับการพิจารณาจำนวนเจ้าหน้าที่นั้น ปรากฏว่ามีอยู่ ๗ แห่งที่ทั้งบรรณารักษะและอาจารย์ต่างก็ไม่ได้รับบำเหน็จบำนาญ ๖ แห่งที่ทั้งบรรณารักษะและอาจารย์ได้รับเหมือนกัน ส่วนอีก ๓ แห่ง บรรณารักษะและอาจารย์ได้รับไม่เหมือนกัน

^๗ George A. Works, College and University Library Problems, (Chicago: ALA., 1927), pp. 80-98, cited by Robert B. Downs, "Status of academic librarians in retrospect," College and Research Libraries, 29 (July, 1968), p. 257.

ในปี ๑๙๓๘ มิเรียน ซี. มาลอย (Mirian C. Maloy) ได้สำรวจห้องสมุด วิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ๑๒๕ แห่ง พบว่าในบรรดาหัวหน้าบรรณารักษ์ ๑๒๕ คนนี้ มีอยู่ ๕๘ คนที่มีสถานภาพเป็นอาจารย์ ส่วนอีก ๓๑ คนไม่มี รองหัวหน้าและผู้ช่วยบรรณารักษ์มีสถานภาพเป็นอาจารย์ ๓๐ คน อีก ๔๐ คนไม่มี ส่วนหัวหน้าแยกต่าง ๆ ในห้องสมุดมีอยู่ ๒๗ คนเท่านั้นที่มีสถานภาพเป็นอาจารย์ และมีสถาบัน ๒๐ แห่งที่บรรณารักษ์ทุกคนมีสถานภาพเป็นอาจารย์ นอกจากนั้นการศึกษาครั้งนี้ยังสรุปได้ว่ามหาวิทยาลัยขนาดเล็กมีแนวโน้มที่บรรณารักษ์จะมีสถานภาพเป็นอาจารย์มากกว่าในสถาบันประเภทอื่น^๕

ต่อจากการศึกษาของมาลอยแล้ว ได้มีผู้ศึกษาสถานภาพของบรรณารักษ์อีกมาก โดยมีแนวโน้มที่จะศึกษาตามประเภทของห้องสมุดบาง ความขนาดของห้องสมุดบาง หรือตามภูมิภาคที่ห้องสมุดนั้น ๆ ตั้งอยู่บ้าง เช่นในปี ๑๙๔๐ เจมส์ เอ. แมคมิลเลน (James A. McMillen) ได้ศึกษาสถานภาพทางวิชาการของบรรณารักษ์ห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ที่มีหนังสือเกินกว่า ๒๐๐,๐๐๐ เล่ม พบว่าผู้อำนวยการห้องสมุดส่วนใหญ่จะมีตำแหน่งศาสตราจารย์ บางแห่งเป็นคณบดี รองผู้อำนวยการห้องสมุด ๒๐ แห่งมีตำแหน่งอาจารย์ และมีห้องสมุด ๑๑ แห่งที่หัวหน้าแยกต่าง ๆ เป็นอาจารย์เช่นกัน^๖ ดร. มอริส เอ. เกลเฟนด์ (Morris A. Gelfand) ได้สำรวจสถานภาพของบรรณารักษะห้องสมุดศิลปศาสตร์ วิทยาลัยครู และมหาวิทยาลัยขนาดเล็กทางภาคตะวันออกเฉียง ๙๐ แห่งในปี ๑๙๔๔ พบว่า ร้อยละ ๒๔ ของจำนวนห้องสมุด ๕๐ แห่งที่ได้รับแบบสอบถามก็เท่านั้น บรรณารักษ์ทุกคนมีสถานภาพเป็นอาจารย์ และ

^๕Mirian C. Maloy, "Faculty status for college librarians," ALA Bulletin, 33 (April, 1939), 232-3, 302.

^๖James A. McMillen, "Academic status for library staff members of large universities," College and Research Libraries, 1 (March, 1940), 138-40.

อีกร้อยละ ๗๒ เฉพาะหัวหน้าบรรณารักษ์เท่านั้นที่มีตำแหน่งอาจารย์^{๑๐} ในปี ๑๙๕๐ แฟรงก์ เอ. ชิคก์ (Frank L. Schick) ได้ศึกษาเฉพาะสถานภาพของหัวหน้าบรรณารักษ์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ ๑๕๕ แห่ง พบว่าหัวหน้าบรรณารักษ์จำนวนร้อยละ ๙๘ มีสถานภาพอาจารย์^{๑๑} ในปีต่อมา แฟรงก์ เอ. ลันดี (Frank A. Lundy) ได้ศึกษาสถานภาพของบรรณารักษ์ในห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ๓๒ แห่ง ผลปรากฏว่ามีอยู่ ๑๔ แห่งที่บรรณารักษ์มีสถานภาพอาจารย์ มากกว่า ๔ แห่งที่บรรณารักษ์ได้รับการปฏิบัติไม่เกี่ยวข้องกับอาจารย์ในบางลักษณะ และมีอยู่ ๗ แห่งที่กำลังแก้ไขปรับปรุงเรื่องสถานภาพอยู่ ส่วนอีก ๙ แห่งบรรณารักษ์เห็นว่ายังไม่ควรมีสถานภาพที่เหมาะสม^{๑๒} ในปีต่อ ๆ มา ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาของ โรเบิร์ต เอช. มุลเลอร์ (Robert H. Muller)^{๑๓} หรือของ อาร์เธอร์ เอ็ม. แมกอนแนลลี (Arther M. McAnally)^{๑๔} และของโรเบิร์ต บี. ดาวน์ส์ (Robert B. Downs)^{๑๕} ก็ตาม ต่างก็พบว่าบรรณารักษ์ส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นอาจารย์ หรือมีสถานภาพทางวิชาการ อาจมีชื่อเรียกเป็นทางการหรือไม่ก็ตามแต่สถานะนั้น ๆ จะกำหนด

^{๑๐} Morris A. Gelfand, "The college librarian in the academic community," College and Research Libraries, 10 (April, 1949), 129-34, 139.

^{๑๑} Frank L. Schick, "Meet the college librarian," Library Journal, 75 (June 15, 1950), 1017-9.

^{๑๒} Frank A. Lundy, "Faculty rank for professional librarians," College and Research Libraries, 12 (January-April, 1951), 11-9.

^{๑๓} Robert H. Muller, "Faculty rank for library staff members in medium-sized universities and colleges," Bulletin of the American Association of University Professors, 39 (Autumn, 1953), 421-31.

^{๑๔} Arther M. McAnally, "The dynamics of securing academic status," College and Research Libraries, 18 (September, 1957), 386-95.

^{๑๕} Robert B. Downs, "The current status of university library staff," College and Research Libraries, 18 (September, 1957), 375-85.

จากการติดตามผลการศึกษารอเบอร์ต บี. ดาวนส์ (Robert B. Downs) ต่อมาในปี ๑๙๖๔ พบว่า ได้มีสถาบันการศึกษาเพิ่มขึ้นอีกหลายแห่งที่บรรณารักษ์มีสถานภาพเป็น อาจารย์หรือฝ่ายวิชาการ แม้ว่าจะยังมีความแตกต่างกันบ้างในรูปแบบของการกำหนดสถานภาพ กล่าวคือมีทั้งระบบที่บรรณารักษ์มีตำแหน่งเป็นอาจารย์หรือเทียบเท่า บรรณารักษ์ได้รับความเท่าเทียมกับอาจารย์ในทุก ๆ ด้าน ระบบแยกจากกันและเท่ากันบางอย่างคือบรรณารักษ์ได้รับสิทธิและผลประโยชน์เช่นเดียวกับอาจารย์เกือบทุกประการ เว้นแต่ไม่ได้รับตำแหน่ง อัตรารับเงินเดือน และการหยุดประจำปีเช่นอาจารย์ และนอกจากนั้นยังมีระบบที่สร้างขึ้นเป็นพิเศษ กล่าวคือบรรณารักษ์อาจมีตำแหน่งเป็น ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ หรือแบ่งบรรณารักษ์เป็นระดับชั้น เอ-บี-ซี-ดี ซึ่งจะเทียบเท่าอาจารย์ตำแหน่ง ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และอาจารย์ ตามลำดับ บรรณารักษ์ในแต่ละระดับจะมีสิทธิและหน้าที่ความรับผิดชอบเท่ากับอาจารย์ในตำแหน่งที่เทียบเท่ากันนั้น อย่างไรก็ตาม การต่อสู้ของบรรณารักษ์เพื่อสถานภาพที่ดีขึ้นยังคงดำเนินอยู่ต่อไป และในมหาวิทยาลัยหลายแห่งได้ประสบความสำเร็จอย่างดียิ่งแล้ว^{๑๖}

ในบรรคางานสำรวจและวิจัยเกี่ยวกับสถานภาพของบรรณารักษ์ที่โดมูทำไว้ อาจกล่าวได้ว่า การสำรวจของราช มาดาน (Raj Madan) อีลีเซต์ เฮทเลอร์ (Eliese Hetler) และมาริลีน สตรอง (Marilyn Strong) เป็นงานที่สมบูรณ์ที่สุด กล่าวคือได้กำหนดไว้ว่า บรรณารักษ์จะมีสถานภาพเช่นเดียวกับอาจารย์ต่อเมื่อบรรณารักษ์ได้รับสิทธิที่เท่าเทียมกับอาจารย์ในด้าน อัตรารับเงินเดือน การศึกษาต่อ การหยุดพักผ่อน ตำแหน่ง และ วิทยศุ ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง (Tenure) หลักเกณฑ์ในการเลื่อนชั้น ผลตอบแทนต่าง ๆ และการมีส่วนร่วมในระบบการบริหารของมหาวิทยาลัย ซึ่งในแบบสอบถามที่ใช้

^{๑๖}Robert B. Downs, "Status of university librarians - 1964," College and Research Libraries, 25 (July, 1964), 253-8.

เป็นเครื่องมือนำในการสำรวจครั้งนี้ได้กำหนดองค์ประกอบเหล่านี้ไว้ด้วย ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา ๑๘๓ แห่ง ปรากฏว่ามีอยู่เพียง ๒๒ แห่ง หรือร้อยละ ๑๒.๒ ที่บรรณารักษ์ได้มีสถานภาพเต็มตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ข้างต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบรรณารักษ์กำลังถึงขอจำกัดเกี่ยวกับสถานภาพข้างต้นอย่างเคร่งครัดเกินไป และมีห้องสมุดอยู่ ๒๑ แห่งที่บรรณารักษ์มีสถานภาพเป็นอาจารย์ เช่นกันแต่แตกต่างกันในรายละเอียดบาง เช่นไม่ได้รับการส่งเสริมให้ทำงานวิจัย หรือไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์สถานภาพที่แตกต่างไปตามองค์ประกอบบางอย่าง เช่นพบว่าบรรณารักษ์ทางแถบตะวันตกของประเทศ และบรรณารักษ์ในมหาวิทยาลัยขนาดกลางที่มีจำนวนนักศึกษาตั้งแต่ ๔,๐๐๐-๑๒,๐๐๐ คน จะมีบรรณารักษ์ที่มีสถานภาพเช่นเดียวกับอาจารย์เป็นจำนวนมาก และผู้วิจัยยังได้เสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมว่าบรรณารักษ์และสมาคมวิชาชีพที่เกี่ยวข้องคือสมาคมห้องสมุดอเมริกัน (American Library Association) ควรจะได้มีส่วนต่อสู้เพื่อสถานภาพของบรรณารักษ์ เพราะถ้าไม่มีสถานภาพที่น่าพอใจแล้วจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ขาดแคลนบรรณารักษ์ที่มีสมรรถภาพ^{๑๓}

ในปี ๑๙๗๐ แมรี บี. คาสซาคา (Mary B. Cassata) ได้ศึกษาเฉพาะห้องสมุดที่เป็นสมาชิกของสมาคมห้องสมุดมหาวิทยาลัยและห้องสมุดเพื่อการวิจัย (Association of College and Research Libraries) จำนวน ๕๙ แห่ง พบว่าร้อยละ ๔๐ ของบรรณารักษ์มีสถานภาพเป็นฝ่ายวิชาการ และอีกร้อยละ ๓๐ ของบรรณารักษ์มีสถานภาพอาจารย์ ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนที่มากกว่าของ ราช มาดาน (Raj Madan) และคณะ^{๑๔}

^{๑๓} Raj Madan, Eliese Hetler and Marilyn Strong, "The status of librarians in four-year state colleges and universities," College and Research Libraries, 29 (September, 1968), 381-6.

^{๑๔} Mary B. Cassata, "Teach-in: The academic librarian's key to status?" College and Research Libraries, 31 (January, 1970), 22-7.

เมื่อไม่นานมานี้ อี. เจ. โจเซย์ (E. J. Josey) ได้สำรวจทัศนคติของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่มีต่อมาตรฐานของสถานภาพของบรรณารักษ์ ซึ่งได้เสนอโดยคณะกรรมการพิจารณาสถานภาพบรรณารักษ์ของสมาคมห้องสมุดมหาวิทยาลัยและห้องสมุดเพื่อการวิจัย (Association of College and Research Libraries) โดยได้ส่งแบบสอบถามไปยังหัวหน้าบรรณารักษ์แผนกบริการตอบคำถามของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในรัฐแอริโซนา ทั้งนี้เพราะพิจารณาเห็นว่างานในหน้าที่ของบรรณารักษ์แผนกนี้มีความสำคัญต่อการสอนและการวิจัยในมหาวิทยาลัยเป็นอย่างมาก และบรรณารักษ์แผนกนี้ก็ได้ติดต่อกับอาจารย์และนิสิตอยู่เป็นประจำ ผลของการวิเคราะห์แบบสอบถามซึ่งได้รับกลับคืนและสมบูรณ์เพียง ๖๐๑ คน ปรากฏว่าร้อยละ ๘๗ ของบรรณารักษ์เห็นว่างานของบรรณารักษ์แผนกนี้มีส่วนช่วยในการสอนและการวิจัยเป็นอย่างมาก สำหรับมาตรฐานเกี่ยวกับสถานภาพของสมาคมห้องสมุดมหาวิทยาลัยและห้องสมุดเพื่อการวิจัยนั้น โจเซย์ได้แยกแยะให้บรรณารักษ์ได้แสดงความคิดเห็นทุกข้อว่าเห็นด้วยหรือไม่ นับตั้งแต่ความรับผิดชอบของบรรณารักษ์ รูปแบบของห้องสมุด สิทธิของบรรณารักษ์ในสถานภาพอาจารย์ ไปจนถึงการมีเสรีภาพทางวิชาการ ปรากฏว่าร้อยละ ๘๗ เห็นด้วยกับมาตรฐานดังกล่าวทุกประการ สำหรับร้อยละ ๘.๘ ของบรรณารักษ์ที่ไม่เห็นด้วยกับมาตรฐานของสถานภาพนั้น เพราะเห็นว่าแท้จริงแล้วบรรณารักษ์ก็มีสถานภาพเท่า ๆ กับอาจารย์ในมหาวิทยาลัยอยู่แล้ว เพียงแต่มีบทบาทต่างกันเท่านั้น และบางคนยังมีความเห็นแตกต่างไปอีกว่าตำแหน่งบรรณารักษ์คือผู้ช่วยนักวิจัย บรรณารักษ์แผนกบริการตอบคำถามเท่านั้นที่นับได้ว่ามีตำแหน่งเช่นเดียวกับอาจารย์ ผู้อำนวยการของห้องสมุดคือผู้บริหารคนหนึ่ง บรรณารักษ์ก็คือบรรณารักษ์มิใช่อาจารย์ และในคนสุดท้าย โจเซย์ได้ให้บรรณารักษ์แสดงทัศนะว่า ถ้าหากว่าเมื่อใดมาตรฐานของสถานภาพของบรรณารักษ์ที่สมาคมฯ ได้เสนอไว้จะประสบผลสำเร็จ บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ (๘๒ คน) คาดว่ามาตรฐานนี้จะบรรลุผลตามความมุ่งหมายในปี ๑๙๗๕ รองลงไป (๒๐ คน) เห็นว่าจะประสบผลในปี ๑๙๘๐^{๑๕}

^{๑๕}E. J. Josey, "Full faculty status this century," Library Journal, 97 (March, 1972), 984-9.

เกี่ยวกับทัศนคติของบรรณารักษ์ที่มีต่อมาตรฐานของสถานภาพของบรรณารักษ์นี้ Ruth Hyman (Ruth Hyman) และ เกล ชแลคเตอร์ (Gail Schlachter) ได้ศึกษาอีกในปี ๑๙๗๓ โดยได้ส่งแบบสอบถามไปยังบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานเต็มเวลาของมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและเอกชน ในมลรัฐแคลิฟอร์เนียตอนใต้ แบบสอบถามมีทั้งการศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับมาตรฐานของสถานภาพ และสถานภาพส่วนตัว เพื่อนำมาประกอบในการวิเคราะห์ทัศนคติและความคิดเห็น ผลการสำรวจพบว่าบรรณารักษ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับมาตรฐานของสถานภาพดังกล่าว องค์ประกอบที่ผลต่อความคิดเห็นของบรรณารักษ์เกี่ยวกับสถานภาพได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานในของสมาคม ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง และการเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพ กล่าวคือ บรรณารักษ์ยิ่งมีคุณวุฒิสูงจะยิ่งมีความต้องการให้มีสถานภาพเท่าเทียมกับอาจารย์ บรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งบริการและบริหารจะมีความต้องการสถานภาพ และเห็นว่าบรรณารักษ์ใดทำหน้าที่ เช่นเดียวกับอาจารย์มากกว่าบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานด้านเทคนิค หรือบรรณารักษ์ที่เป็นสมาชิกของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน (American Library Association) หรือสมาคมห้องสมุดมหาวิทยาลัยและห้องสมุดเพื่อการวิจัย (ACRL) จะมีความตื่นตัวในเรื่องสถานภาพมากกว่าบรรณารักษ์ทั่วไป เป็นสมาชิกสมาคมเป็นต้น ผู้วิจัยได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมอีกว่าควรจะสนับสนุนขอเสนอแนะมาตรฐานของสถานภาพที่สมาคมห้องสมุดมหาวิทยาลัยและห้องสมุดเพื่อการวิจัยได้ทำไว้ต่อไปเพื่อผลประโยชน์ของบรรณารักษ์ทั่วประเทศ มีข้อเสนอแนะของบรรณารักษ์ในมลรัฐแคลิฟอร์เนียเท่านั้น^{๒๐}

เกี่ยวกับสถานภาพของบรรณารักษ์ในโรงเรียนบรรณารักษ์โดยเฉพาะนั้น ไม่ค่อยได้มีผู้ศึกษาไว้เท่าใดนัก เท่าที่ปรากฏในปี ๑๙๗๓ เอลสปธ โป๊ป (Elspeth Pope) และ แคทเธอริน อารมีเทจ (Katherine Armitage) ได้ศึกษาสถานภาพของบรรณารักษ์ใน

^{๒๐} Ruth Hyman and Gail Schlachter, "Academic status: Who wants it?", College and Research Libraries, 34 (November, 1973), 472-7.

โรงเรียนบรรณารักษ์ โดยได้เลือกเฉพาะโรงเรียนบรรณารักษ์ที่ได้รับการรับรองทั้งในสหรัฐ และแคนาดา ๓๑ แห่งแต่ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาเพียง ๒๗ แห่ง เพราะอีก ๔ แห่งนั้นไม่มีห้องสมุดแยกเฉพาะ การศึกษาในครั้งนี้อย่างยิ่งเพื่อต้องการทราบบทบาทของบรรณารักษ์ในโรงเรียน บรรณารักษ์ ตำแหน่ง ผลตอบแทนต่าง ๆ เงินเดือน และความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ ผลปรากฏว่า ๑๖ แห่ง หรือร้อยละ ๕๙ เรียกร้องให้มีสถานภาพอาจารย์ โดยให้ตำแหน่งตั้งแต่ผู้บรรยายจนถึงศาสตราจารย์ ๗ แห่งต้องการให้ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์หรือเทียบเท่า ผู้สำรวจมีความเห็นว่าการศึกษาที่มอบให้บรรณารักษ์มีสถานภาพเป็นอาจารย์นั้น ควรจะได้รับสิทธิเช่นเดียวกับอาจารย์ได้รับอย่างน้อยในค่านระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง (Tenure) การลาพักเพื่อการวิจัยหรือการศึกษา สิทธิในการออกเสียงในแผนกวิชา วันหยุดประจำปี และทุนอุดหนุนการเดินทางเพื่อการศึกษา ปรากฏว่ามีเพียง ๗ แห่งหรือร้อยละ ๒๕.๙ เท่านั้นที่บรรณารักษ์มีสถานภาพเป็นอาจารย์ที่แท้จริง เกี่ยวกับความรับผิดชอบพบว่ามีบรรณารักษ์เพียง ๗ คนเท่านั้นที่ทำงานสอนด้วย ในจำนวนนี้ ๓ คนได้รับค่าตอบแทนพิเศษจากงานสอน ในการเลือกวัสดุห้องสมุดนั้น มีอยู่ ๑๑ แห่งที่อาจารย์ของภาควิชาจะเป็นผู้พิจารณาด้วย เกี่ยวกับอัตราเงินเดือนของบรรณารักษ์จะเปรียบเทียบกับของอาจารย์ไม่ได้เพราะส่วนใหญ่บรรณารักษ์มีสัญญาการทำงาน ๑๒ เดือน อย่างไรก็ตามปรากฏว่ามีบรรณารักษ์ร้อยละ ๒๓ ที่มีเงินเดือนระหว่าง ๖,๐๐๐-๘,๖๐๐ เหรียญสหรัฐต่อปี และร้อยละ ๓๗ ที่มีเงินเดือนสูงกว่า ๘,๖๐๐ เหรียญสหรัฐต่อปี จากการศึกษาครั้งนี้ทำให้ได้ทราบว่าบรรณารักษ์ของโรงเรียน บรรณารักษ์ไม่ได้มีสถานภาพเช่นเดียวกับผู้มิคุณวุฒิบรรณารักษ์ที่ทำหน้าที่สอน ดังที่ปรากฏในทฤษฎีที่ให้มีการยกฐานะของบรรณารักษ์ นอกจากนั้นผู้สำรวจยังได้เสนอแนะให้มีการศึกษาทัศนคติของนักศึกษาบรรณารักษ์ที่มีต่อการสอนในภาคทฤษฎีเปรียบเทียบกับที่ได้ปฏิบัติจริง ^{๒๑}

^{๒๑} Elspeth Pope and Katherine Armitage, "Status of library school librarians," Journal of Education for Librarianship, 11 (Spring, 1973), 340-3.

อาจกล่าวได้ว่า การศึกษาเรื่องสถานภาพของบรรณารักษ์ของสมุคมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาในระยะแรก ๆ ตั้งแต่ปี ๑๙๑๑ เป็นต้นมา จะพบว่าบรรณารักษ์ส่วนใหญ่ได้รับการยอมรับว่าเป็นฝ่ายวิชาการ ไม่ใช่งานธุรการ หัวหน้าบรรณารักษ์และตำแหน่งสำคัญ ๆ ได้รับการบรรจุเป็นตำแหน่งอาจารย์มานานแล้ว และการศึกษาในระยะนี้ ๆ ผู้ศึกษามีได้กำหนดเกณฑ์ที่แน่นอนว่าสถานภาพที่สมบูรณนั้นคืออย่างไรบ้าง เพิ่งมาในระยะหลังที่ได้กำหนดเกณฑ์ที่แน่นอนไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสถานภาพที่แท้จริงในปัจจุบันของบรรณารักษ์ของสมุคมหาวิทยาลัย
๒. เพื่อศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อสถานภาพของบรรณารักษ์ รวมทั้งปัญหาและข้อขัดข้องต่าง ๆ
๓. เพื่อทราบถึงทัศนคติและความต้องการของบรรณารักษ์ที่มีต่อสถานภาพของตน
๔. เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารในระดับสูงเห็นความสำคัญของวิชาชีพบรรณารักษ์ และสนับสนุนให้บรรณารักษ์มีสถานภาพเท่าเทียมกับวิชาชีพอื่น ๆ

ขอบเขตของการวิจัย

002966

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการสำรวจเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ คือผู้ทำงานในหอสมุดมหาวิทยาลัยที่มีคุณวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ (Professional Librarian) ซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการหรือหัวหน้าบรรณารักษ์ และบรรณารักษ์ในหอสมุดกลางของมหาวิทยาลัย ๗ แห่ง จำนวน ๑๑๒ คน บรรณารักษ์ของหอสมุดวิทยาเขต ๑๔ แห่ง จำนวน ๔๐ คน และบรรณารักษ์ของหอสมุดคณะและสถาบัน ๔๐ แห่ง จำนวน ๒๘ คน รวมตัวอย่างประชากรที่อยู่ในขอบเขตการสำรวจทั้งสิ้น ๒๒๐ คน

ประโยชน์ที่จะได้จากกรณีวิจัย

๑. ได้ทราบถึงสถานภาพของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้
๒. ข้อเสนอแนะของบรรณารักษ์ในคานต่าง ๆ จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงและส่งเสริมสถานภาพของบรรณารักษ์
๓. เป็นแนวทางช่วยในการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพบรรณารักษ์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย สำหรับผู้สำเร็จวิชาบรรณารักษศาสตร์
๔. ผลของการสำรวจวิจัยและข้อเสนอแนะจะทำให้ตระหนักถึงความสำคัญของงานบรรณารักษ์ซึ่งมีต่อการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย และเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารห้องสมุดและผู้บริหารมหาวิทยาลัยในระดับสูงขึ้นไปที่จะส่งเสริมและปรับปรุงสถานภาพของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทยให้ดียิ่งขึ้น หรือทัดเทียมกับประเทศที่กิจการห้องสมุดได้พัฒนาแล้ว

นิยามของคำต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัย

ห้องสมุดมหาวิทยาลัย (University Libraries) หมายถึงห้องสมุดในสถาบันการศึกษาชั้นสูงระดับมหาวิทยาลัย หรือมีระบุไว้ในกฎหมายว่ามีฐานะเทียบเท่ามหาวิทยาลัย ห้องสมุดมหาวิทยาลัยรวมถึงหอสมุดกลาง หอสมุดคณะ สำนักหรือศูนย์ทางวิชาการต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในสังกัดของมหาวิทยาลัย

หอสมุดกลาง หรือสำนักหอสมุดกลาง คือห้องสมุดที่มีฐานะและทำหน้าที่เป็นหอสมุดกลางของมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะมีการบริหารงานแบบรวมอำนาจ (Centralization) หรือกระจายอำนาจ (Decentralization) ก็ตาม

ห้องสมุดวิทยาเขต (Campus) หมายถึงห้องสมุดกลางของแต่ละวิทยาเขต (Campus) ของมหาวิทยาลัย ซึ่งแต่ละวิทยาเขตอาจมีบริเวณใกล้เคียงกันหรือแยกอยู่ในแต่ละจังหวัด

ห้องสมุดคณะ หมายถึงห้องสมุดที่มีอยู่ในคณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยหรือในแต่ละวิทยาเขต

บรรณารักษ์ หมายถึงบรรณารักษวิชาชีพ (Professional Librarians) ซึ่งมีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ ที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดมหาวิทยาลัย ทำหน้าที่บริหาร บริการ เทคนิค และงานอื่น ๆ ที่ต้องใช้ความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์

สถานภาพวิชาการ (Academic Status) หมายถึงการที่บรรณารักษ์ได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคลากรฝ่ายวิชาการของสถาบันนั้น ๆ

สถานภาพอาจารย์ (Faculty Status) หมายถึงการที่บรรณารักษ์ได้รับการยอมรับว่ามีสถานภาพเช่นเดียวกับอาจารย์ และเรียกชื่อตำแหน่งเป็นอาจารย์

วิทยุศ (Academic Title) หมายถึงชั้น ยศ ของผู้ดำรงตำแหน่งอาจารย์ซึ่งได้แก่ ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ตามลำดับ.

ศูนย์วิทยุศทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย